

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Professor Utzon Francks kæreste kunstværk: „David og Goliath“ på 4. Maj-Kollegiet i Aalborg. — Læs iøvrigt artiklen side 5—6.

CARL B. CHRISTIANSEN
& CO. A/S

LANDLYSTVEJ 38
TLF. 75 11 83 - 75 02 89

Vandfast slibepapir
Slibebånd og
sliberondeller
til alle formål.

MØBELTRANSPORT
DANMARK

RAADHUSPLADSEN 16 V.

A. P. HJORTSØ

GOTHERSGADE 158 - Ce. *11 392
KØBENHAVN K.

A/S ALFRED PEDERSEN

NY ADELGADE 8-10
KØBENHAVN K.
BY 5556 - Ce. 14549

BAGERNES
FAGFORENING

CENTRAL 3897
AABOULEVARD 30
KØBENHAVN N.

EVALD's LINIERANSTALT

F. EVALD-SWENSSON
GRAABRØDRESTRÆDE 23
KØBENHAVN K.

IVER H. IVERSEN

STATSAUTORISERET REVISOR
KØBENHAVN F.
ALLEGADE 24

KARL POVLSEN
BOGTRYK

SVANEMOSEGAARDSVEJ 4
TELF. 35 67 88

KAMMERATERNES HJÆLPEFOND

Stiftet 1945

PROTEKTOR: HS. KGL. HØJHED PRINSESSE MARGARETHA

Fondens kontor: St. Kannikestræde 10, Kbh. K.
(kontortid: 10—15, undtagen lørdag).

Telf.: Om dagen Minerva 1336, om aftenen Ordrup 5075 — Postkonto 780.

Medlemmer: Iflg. fundatsens § 4 kan som medlemmer af fonden kun optages danske statsborgere, der grundet aktiv indsats i frihedskampen i besættelsestiden har været indsat i danske eller tyske fængsler eller i danske eller tyske fange- eller koncentrationslejre. Danske sydslesvigere, der ikke har dansk indfødsret, men iøvrigt opfylder betingelserne, kan også optages, ligesom personer med norsk indfødsret, der har været bopliedende i Danmark og har øvet aktiv indsats i frihedskampen, også kan optages som medlemmer.

Formål: Iflg. fundatsens § 14 skal de midler, fonden har til rådighed til uddeling, fortrinsvis komme deporterede, sekundært alle de, der som følge af deltagelse i frihedskampen har været arresteret og interneret, til gode tilligemed disse sidstes efterladte. Kammeratskabshjælpen ydes til: 1) Kammerater, hvis helbred på grund af frihedskampen har lidt sådan skade, at de ikke økonomisk er i stand til at give deres børn den uddannelse, som de ellers ville have fået. 2) Børn efter faldne kammerater. — Beløbet skal fortrinsvis anvendes til at give børnene en uddannelse som den, deres fæder ville have givet dem, hvis han var forblevet i live. 3) Tilskud til særlige formål udover de ovenfor under 2) nævnte til kammeraternes enker og børn. 4) Tilskud navnlig som hjælp til studieophold, rekreationsophold her i landet eller i de andre nordiske lande — og andre lignende øjemed.

Forretningsudvalget:

Formand: Konsul, advokat Kaj V. Dahl, Vitus Berings Plads 1, Horsens.
Næstformand: Generalmajor F. B. Larsen, Ejderkasernen, Rendsborg, Vesttyskland.

Kasserer: Statsaut. revisor H. C. Steen Hansen, St. Kannikestræde 10, Kbh.
Leder af fondens kontor: Arkitekt H. Kornbeck, Ordrup Jagtvej 137, Charlottenlund. Ordrup 5075.

Sekretær: Skoleinspektør Johs. Fosmark, Frederiksborgvej 109, København NV. TAgA 328.

Den øvrige bestyrelse:

Bankfuldmægtig Olav Holst,
Bengtassevej 6, Hellerup.

Seminarierektor, cand. mag.
Paul Holt, Århus.

Landsretssagfører Otto Jespersen,
Store Torv 16, Århus.

Arkitekt P. A. Johansen, Bernstorffs-
lunds allé 80, Charlottenlund.

Oberst K. Kjeldsen, Odense.

Tandteknikermester Leo Kæraa,
Banegårdspladsen, Århus.

Bibliotekar O. Leth, Johnstrupvej 8,
Sorø.

Aut. vand- og gasmester Johs. Loft,
de Mezasvej 18, Århus.

Førstelærer P. E. Mahler, Nr. Søby,
Fyn.

Dr. Børge Næsted, Store Torv 16-18,
Århus C.

Kontorchef O. Olesen, Grønnegade
20, Herning.

Landsretssagfører H. Rambusch,
Kongensgade 49, Esbjerg.

Pastor Poul Riis, Rosenvængets Side-
allé 5, København Ø.

Dommer K. Thestrup, M.F., Herning.

BLADET PIGTRAAD

Organ for og udgivet af Kammeraternes Hjælpefond. Udkommer med 12 numre årligt. Abonnement 15 kr. pr. år. (Girokonto 780 kan benyttes ved bestilling af abonnement).

SEKRETARIAT

Ekspedition, abonnements- og annonceafdeling: St. Kannikestræde 10, København K. (kontortid 10-15).
Minerva 1336.

Kontoret har lukket om lørdagen.

REDAKTION

Ansvarshavende redaktør: Skoleinspektør Johs. Fosmark. (Medl af Dansk Fagpresseforening), Frederiksborgvej 109, København NV. Taga 328. (træffes bedst 17,30-18,30)

FORRETNINGSFØRER FOR BLADET

Arkitekt Henning Kornbeck, Ordrup Jagtvej 137, Charlottenlund.
Telefon: Ordrup 5075.

TRYKKERI

A/S Folketidendes Bogtrykkeri,
Ringsted.

INDHOLD

	Side
Tre gamle nazister i København som brobyggere	3
Verdens største sejrsmonument	4
Varige venskaber	5
Besøg fra Svejts	7
I Neuengamme i dag	7
450 mindesmærker i Danmark ..	8
Gestapofangerne	8
Bøger	9
Hende derhjemme VII	11
Dagbogsblade	16

Tre gamle nazister i KØBENHAVN

De skal repræsentere tyske nordslesvigeres interesser, men „Der Spiegel“ fortæller artige ting om deres kvalifikationer, der gør deres chancer som brobyggere meget små.

Vi bragte tidligere et interview med pastor Hans Magle, tidligere Tønder (og Frøslev). Tendensen var, at vi skal tilgive — også de tyske lands-sviger i Nordslesvig — for vor egen skyld. Ikke af hensyn til hjemmety-skerne, som ikke er dømt for hårdt.

Anledningen var de forhandlinger, der stadig står på, om man skal give de tyske nordslesviger ret til folke-pension, socialhjælp, fortabt almindelig pension o. s. v.

Det fremgik af interviewet, at det var Hans Magles mening, at de ikke fortjener at få deres borgerlige ret-tigheder tilbage, for de har fået samme skæbne som andre landssviger — men vi skal altså øve barmhjer-tighed.

Det fremgår af bladets tidligere be-handling af emnet, at redaktionen ikke er enig med Hans Magle på dette punkt, men vi har jo aldrig været ængstelige for at gengive synspunk-ter, der ikke falder sammen med redaktionens.

Prokurist Otto Schmidt, Kolding, er meget utilfreds med Hans Magles synspunkter.

Han skriver bl. a.: „Jeg synes, man bør tilgive alt det, man orker, hvis man har lyst til det, det har jeg altså ikke — men det bør under ingen om-stændigheder ske ved hjælp af kon-tanter, og det er jo det eneste, disse herrer ønsker“.

Han vedlægger „Der Spiegel“ for 21. oktober 1964 med en udførlig om-tale af de tre mænd, der bærer de tyske nordslesvigeres ønsker frem, og tilføjer: „For at konstatere (hvem lederne er) skal man altså holde et tysk ugeskrift Jeg gad vide,

om pensionerne udbetales med til-bagevirkende kraft, altså fra den dag, de herrer blev dømt“.

Da artiklen i „Der Spiegel“ i høj grad er læseværdig, bringes den her i oversættelse.

Vigtige brobyggere.

„Tre tysk-danskere af bekendt poli-tisk fortid og usikker politisk frem-tid aflagde tirsdag i sidste uge besøg hos ministerpræsident Helmut Lemke.

De kom, de sortklædte herrer, for at beklage sig over deres skæbne og anmode om hjælp.

Jef Blume, 51, aktiv i NSDAP (Nordslesvig) under den tyske besæt-telse af Danmark, til 1940 fører for det tyske mindretals ungdom i det danske Nordslesvig, senere løjtnant i Waffen SS-Division Viking, 1948 idømt 5 års fængsel for landsskade-lig virksomhed.

Harro Marquardsen, 54 år, tidlige-re aktiv i NSDAPN, var under den tyske besættelse af Danmark for-mand for landboforeningen for Løgumkloster, oprettet efter (de na-zistiske, vor tilføjelse) Blut und Bo-den-idéer, i 1945 funktionær i den danske interneringslejr Fårhus.

Jes Schmidt, 47 år, tidligere aktiv indenfor NSDAPN, før 1945 i længere tid formand for den tyske ungdoms-forening i Nordslesvig.

DE BESØGENDE var kandidater-ne fra det mindretalstyske „Slesvigsk Parti“ (Schleswigsche Partei), som ved det danske folketingsvalg den 22. september — for første gang siden 1953 — ikke kunne opnå noget man-dat for de 25.000 tyske nordslesviger

— af grunde, som de i overvejende grad må tilskrive sig selv:

De afslog igen at opstille den ansete liberale dansk-tyske Hans Schmidt-Oxbüll som enekandidat. Han havde repræsenteret det tyske mindretal i det danske folketing siden 1953. (Schmidt-Oxbüll afslog derefter at yde de tre nybegyndere enhver understøttelse, til trods for at Statskanceliet i Kiel havde stillet ham en Bonn-orden i udsigt).

Og de begik den fejl, at sætte deres sejrshåb til veteranerne fra Viking-division SS, som brugte valgpropagandasentensen: „Bekæmpelse af enhver diskriminerende behandling af de frontfrivillige“.

Regningen gik ikke op. De tyske nordslesvigere mishagede, at, som „VZ Kieler Morgen-Zeitung“ formulerede det: „I ledelsen af mindretallet er der åbenbart kommet kræfter i spidsen, som fra årene 1933—45 bærer på en betydelig belastning, og fra hvem det danske værtsfolk kan befrygte illoyalitet“.

TIL TRODS FOR DERES NEDERLAG håber de tre dumpekandidater på en politisk fremtid i København.

Ministerpræsident Lemke, sådan bad de ved deres ankomst i Kiel, måtte dog bruge sine gode kontakter til Danmarks regeringschef, Jens Otto Krag, til at skaffe dem et slags mandat i det danske folketing.

I denne forbindelse så de ganske bort fra den oplevelse, man for 10 år siden havde i Slesvig-Holsten.

Dengang var det ikke lykkedes for den danske „Sydslesvigsk Vælgerforening“, som er udtryk for det danske mindretals interesser i norden, at opfylde fem-procent-klausulen.

Landdagen gav derefter 2 repræsentanter for „Sydslesvigsk Vælgerforening“ lejlighed til at være medarbejdere i danske mindretalsspørgsmål indtil nyvalget i 1958.

Lemke lovede råd og bistand, for han fandt, at „netop i det voksende Europa var det vigtigt, at de folkelige mindretal blev åndelige brobyggere mellem de to folk“.

Og også ministerpræsident Krag, som de tre nordslesvigere vil besøge

i begyndelsen af næste uge, gav i mellemtiden tilsagn om at se med velvilje på planen om et mandatløst medlem for Nordslesvig-tyskerne i København.

SKULLE DER IMIDLERTID ikke komme noget ud af den politiske march til den danske hovedstad, behøver de tre pilgrimme mellem Kiel og København i det mindste ikke at have bekymringer for deres private udkomme:

Blume bestyrer en dansk bondegård i det danske Nørreløgum og er i daglig rutefart til konrektorstillingen for folkeskolen i det tyske Sønderløgum, hvor han er funktionær under Kiels kulturministerium.

Marquardsen er landmand og partiformand og får løn fra „Bund. Deutscher Nordschleswiger“, der bliver støttet økonomisk af ministeriet for fællestyske anliggender og fra Slesvig-Holstens budget.

Til slut kan nævnes, at Schmidt siden 1948 har redigeret det tysksprogede mindretalsblad „Der Nordschleswiger“, som bliver støttet af Erik Mendes ministerium for fællestyske anliggender“.

Ja, og så var de tre herrer i København den 15. januar. De havde forøvrigt sekretær Rudolf Stehr med sig. Han var leder af et af Werner Best's kontorer i København.

Det var nok udvalgets mening, at han nu skulle ansættes af den danske stat som mindretallets generalsekretær.

Det kan dog betragtes som givet, at vil tyskerne have en sekretær i København, må de selv betale ham.

Derimod vil der blive etableret et særligt udvalg med statsminister Krag som formand og indenrigsminister Hans Hækkerup som næstformand. Dette udvalg skal endvidere tælle tre repræsentanter for det tyske mindretal og to for hvert af de politiske partier. Sekretær skal en af Indenrigsministeriets tjenestemænd være.

De tre tyskere i udvalget vil nok blive de tre førstnævnte i denne artikel. Vi undrer os over, at tyskerne har lært så lidt af så meget!

Ungdomskriminaliteten angår hele samfundet

Eftersom et ungt menneske ikke bliver forbrøder på en nat, men som følge af en lang og indviklet reaktionskæde, er det ikke let at formulere en realistisk plan til løsning af ungdomskriminalitetens problem, hedder det i en ny undersøgelse om ungdomskriminaliteten, der er forelagt af UNESCO. Det fremgår imidlertid klart af mange studier, rapporter og undersøgelser, at kriminel opførsel er noget, der angår hele samfundet og ikke bare skole, kirke, domstole eller sociale organer.

Foranstaltninger som udgangsforbud om aftenen, forbud mod biografbesøg eller lukning af et danselokale har ikke noget med det virkelige problem at gøre og giver for det meste kun ringe resultat, hedder det i UNESCO-undersøgelsen („Juvenile Delinquency: A Problem for the Modern World“ af William C. Kvaeræus).

Selv de mest velmente forsøg på at reducere kriminaliteten kan kun redde mange liv, såfremt de foretages hurtigt. Og endnu flere ville kunne reddes, hvis der fandtes flere mennesker, der havde førstehjælps-uddannelse.

Verdens største sejrsmonument var planlagt

Til Sachsenhausen-lejren var der bl. a. knyttet et stenbrud. Stenbrudsarbejde var meget hårdt, og det var en yndet form for afstraffelse at give en fange sådant arbejde som straf. På den usle kost lykkedes det at gøre det af med mange stenbruds-fanger i løbet af forbavsende kort tid.

Hovedopgaven for stenbruddet var at fremstille verdens største sejrsmonument. Det skulle være Tysklands triumf over for hele verden. De første sten blev også hugget til, men i de sidste par år af lejrens levetid blev arbejdet dog indstillet, og det gav jo spydige tunger anledning til adskillige ironiske bemærkninger, eftersom SS'erne jo til stadighed talte om den endelige sejr ved det nye hemmelige våben eller den store naturkatastrofe, der ville indtræffe og gøre en ende på alle deres fjender, eller hvad de nu kunne hitte på at sige. Hvis det virkelig selv troede på det, de sagde, var der jo ingen grund til at indstille arbejdet med sejrsmonumentet.

F-k.

F-k.

Varige venskaber

„Sølvbryllup“ fejres på 4. Maj-Kollegiet i Aalborg af tidligere kollegianere.

I november måned udsendte „4. Maj Kollegiets Venner“ indbydelse til 77 tidligere alumner bosat i Jylland til en hyggeaften på kollegiet i Aalborg. Der kom 55! Engang efter nytår er det hensigten at fejre en slags sølvbryllup på Aalborg-kollegiet, idet par nr. 25, som har sluttet venskab på kollegiet, fornylig blev gift, og nu vil alle 25 par blive sat stævne i Aalborg. Når en efor tør prale med sådan noget, skyldes det udelukkende, at de venskaber, der er indgået på kollegiet, i alle tilfælde synes at være endt i lykkelige ægteskaber.

Hvert kollegium har sit særpræg.

Det er sikkert rigtigt, at hvert kollegium har sit særpræg. I Aalborg er kollegiet ikke større, end at der på tværs af studieretninger og aldersgrupper har været mulighed for at skabe en slags familiefølelse. Da kollegiet blev skitseret, bestemte byggeudvalget, at de unge skulle spise sammen, og det blev ikke alene en for de unge god økonomisk disposition, men også for sammenhold og solidaritet en særdeles nyttig faktor.

Aalborg-kollegiet var klar til indvielse den 4. maj 1950 og bestod den gang af 34 værelser med 2 sovesale, beregnet for kursussøgende. Det sidste var ikke nogen heldig disposition, og i to tempi blev salene omdannet til værelser, så at der i dag findes 43 værelser. Desuden blev der lagt vægt på hyggelige og gode opholdslokaler. Foruden spise- og festsal er der en havestue med fjernsyn og med sludrenischer, en pejsestue med et efterhånden righoldigt bibliotek og en bordtennisstue, og da fjernvarme overflødiggjorde brændselskælder, indrettedes her en såkaldt slyngelstue med vejrbestandige og ølfaste farver. Desuden findes der hobbyværksted og finsk badstue.

Som alle andre 4. Maj Kollegier var også Aalborg-kollegiet gældfrit ved

indvielsen, idet Frihedsfonden betalte $\frac{1}{2}$ mill. kr. og Aalborg by $\frac{1}{4}$ million kr. plus en fremragende byggegrund tæt ved centrum og alligevel så tilbagetrukket, at der er fred til studierne. Der blev også oparbejdet en formue, idet „salget“ af værelser indbragte en pæn sum, hvis renter er med til at billiggøre driften og dermed opholdet for de unge. I dag betales der i Aalborg 220 kr. om måneden, og prisen dækker morgenmad, frokost og middag samt enkeltværelse med lys, varme, rengøring og sengelinned og de øvrige faciliteter, som kollegiet kan tilbyde beboerne.

Værelserne navngivet efter nordjydske ofre fra frihedskampen.

Til hvert værelse er knyttet navnet på en af dem, der i Nordjylland satte livet til i frihedskampen, eller hvis

navn repræsenterer en særlig del af frihedskampen, og som bestyrelsen derfor har fundet det særligt værdifuldt at bevare for kommende generationer af unge. *Selvsagt skal kollegium hverken være museum eller mindehal, men Aalborg-kollegiet vil aldrig fragå den forpligtelse, som ligger i, at kollegiet skal være et levende monument for frihedskampen og dens ofre.*

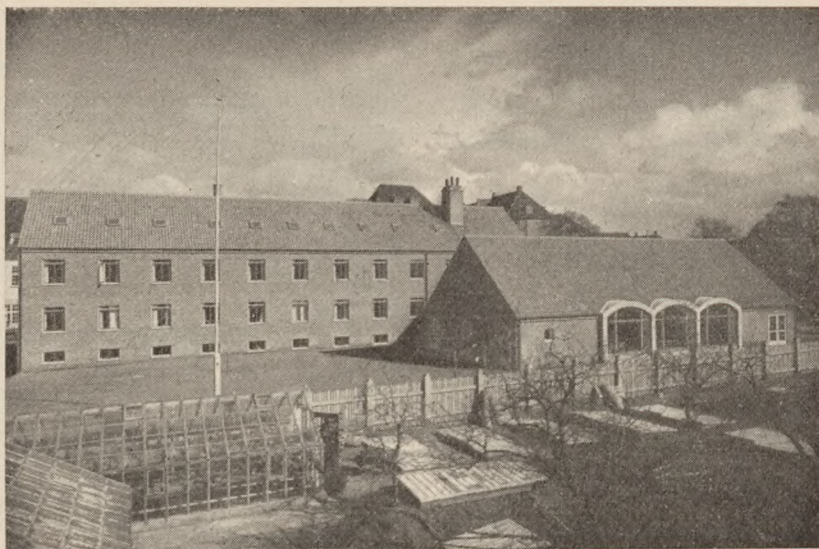
På hvert værelse ligger en smukt indbundet bog, „46 Navne“, og heri kan beboerne finde en kort beskrivelse af fremtrædende karaktertræk hos dem, hvis navne er knyttet til kollegiets værelser, og om den indsats, som de hver især ydede under Danmarks besættelse.

Den særlige atmosfære understreges også af Carlo Wognsens dekorkunst i festsalen, hvor den unge kunstner i en farverig frise skildrer okkupation, besættelse, frihedskamp og genopbygning. Og den findes også i det relief, som professor Utzon Franck lavede over David-Goliathmotivet.

Det var Aalborg-kollegiets formand, konsul Sigurd Müller, der i 1950 fik ideen til at udnytte kollegiet

Fra Kollegierådets sidste møde i Aarhus, fra venstre: Overlæge Steffen Lund, der er formand for 4. Maj Kollegiet på Frederiksberg, Frihedsfondens kontorchef Th. Dige, formanden fra Aarhus, landsretssagfører A. Iffeldt, rådets formand, grosserer P. M. Daell, hospitalsinspektør Winterberg, Aarhus, og redaktør, arkitekt Hakon Steffensen.

4. Maj-Kollegiet, Aalborg. Bag de tre buer ligger festsalen.

i sommerferietiden som hotel. Ideen fik succes og bredte sig til andre byer og blev senere grundlæggende for opførelse af nye kollegier i hovedstadsområdet.

En anden Aalborg-idé var „4. Maj Kollegiets Venner“, hvor en kreds af gamle modstandsfolk betaler et årligt kontingent, som er med til at dække udgifter, der kan være vanskelige at få placeret i et driftsbudget som f. eks. udsmykning af værelser, anskaffelse af litteratur, den årlige udflugt til Hvidsten, Bangsbo eller Børglum m. v.

Flere legater.

Selvom kollegiet ikke er ret gammelt, er der skænket det en del legater, hvis renter gives de unge, dels som en økonomisk hjælp, og dels som en anerkendelse af gode karakteregenskaber eller for en prisværdig indsats i kollegielivet. Det største hedder Frit Danmarks Legat og er det eneste, der kan søges. „Alumnernes 4. Maj Legat“ er opstået ved en særlig indsats af gamle alumnere og uddeles af kollegiets bestyrelse. „K-kompagniets Legat“, der blev til ved hjælp af ikke-udbetalte frihedskæmperlønninger fra sommeren 1945, tildeles af eforen som en særlig udmærkelse, og det samme gælder Chr. Mich. Rottbølls Legat, som stiftedes efter en landsindsamling i 1949. Endelig findes der et gammelt friheds-

legat „Skipper Clements Legat“, hvor alumnerrådet udvælger stipendiaten, der modtager 50 kronestykker, 50 pilsnere og 50 stykker smørrebrød. Endvidere findes Dansk Aero-klubs Legat, der er knyttet til kaptajn Jørgen G. Berghs værelse.

Tid efter anden har det været diskuteret, om kollegiet burde udvides. Der kommer elever fra Teknikum, Aalborg Seminarium, Handelshøjskolen, Børnehaveseminariet og gymnasierne, og presset er stort, og så af fortrinsberettigede — børn efter dem, som var aktive i frihedskampen. Hidtil er planerne blevet skrinlagt. Det er muligt, at de sanitære forhold skal øges med nogle

toiletter og brusebade, men værelsetallet kan ikke øges, uden at det vil gå ud over det sammenhold og den samfølelse, som kendetegner Aalborgs 4. Maj Kollegium.

NIELS A. EIGENBROTH.

Veteranlovgivning ønskes

Kravet rejst ved Mindelunden i Aalborg juleaften

Ved julehøjtideligheden i Mindelunden på Almenkirkegården i Aalborg fremhævede Aalborgs sidste byleder under besættelsen, oberst A. I. Jørgensen, stærkt ønsket om en veteranlovgivning for frihedskampens aktive styrker.

Det må være indlysende for enhver, udtalte obersten, at de, der ofrede liv, helbred, velfærd i frihedskampen under den anden verdenskrig, var Danmarks virkelige soldater, og som sådanne burde de mindes og behandles, og deres efterladte burde behandles som veteraners pårørende.

Det er godt, at vi har en velfærdsstat, og det er såre smukt, at der gives hjælp og stilles forslag om hædersgaver til syge og invalider fra frihedskæmpernes rækker, men den virkelige anerkendelse som Danmarks sande soldater er ikke givet. Den vil først være virkelighed, når der vedtages en lovfæstet veteranpension.

Forsidebilledet:

Utzon Francks kæreste kunstværk

Et af professor Utzon Francks kæreste kunstværker har fundet sin endelige plads på 4. Maj-Kollegiet i Aalborg. Det er et stort bronzerelief, der er anbragt på kollegiets væg ud mod Hasserisgade. I relieffet har kunstneren ladet sig inspirere af David og Goliath-motivet og har skabt den unge, dristige knøs, som med et to-hånds-sværd kløver hovedet på den germanske landsknægt.

Kunstneren Carlo Wognsen, en af vore gamle kammerater fra Kong Hans Gades Arrest, Vestre Fængsel og Frøslev, har lavet denne tegning af Utzon Francks tankevækkende relief. Det er i Aalborg opsat på en marmorplade, og under det læses følgende linier, der er forfattet af lektor Erik Sonne:

Thi det er livets lov,
at uret skal for ret ej gælde.
Det stærke hjerte vil tilsidst den fælde.

Det vil holde hårdt at nå dertil, fordi det vil forudsætte en erkendelse fra det officielle Danmark, men gennem en sådan lovgivning kunne man understrege alvoren i de forsvarsforanstaltninger, som nu gennemføres.

Oberst Jørgensen knyttede særlige mindeord til dem, hvis navne er indhugget i pladerne i Aalborgs minde- lund, og derefter spillede Aabos blæserorkester, og man sang „Altid frejdig“, inden trompeterer fra hjemmeværnets trommekorps blæste „The last Post“.

BESØG FRA

Svejts

Svejtsisk historiker vil drive sammenlignende studier

Danmark har for tiden besøg af cand. phil Rüdiger Eckert, der efter at have taget embedseksamen i historie og tysk litteratur ved Zürichs universitet, har specialiseret sig i moderne europæisk historie.

Rüdiger Eckert besøger Danmark efter tilskyndelse af professor, dr. Max Silberschmidt i Zürich og på et stipendium fra den danske regering. Eckert er igang med et omfattende studium af den danske modstandsbevægelses historie.

I 1962 deltog han i et seminar, som beskæftigede sig med den franske modstandsbevægelse, og her udviklede ønsket sig om et sammenlignende studium af de europæiske modstandsstrømninger.

Arbejdet i Danmark foregår med hjælp fra dr. phil. Jørgen Hæstrup, som ikke alene anser det for ønskeligt, men også nødvendigt, at der i videst muligt omfang åbnes adgang for netop sammenlignende studier på disse områder. Hæstrup anser det for væsentligt, at de danske spørgsmål også undersøges af en forsker udefra og har derfor hjulpet Eckerts adgang til forskellige arkiver og samlinger.

GRUNDSTENSNEDLÆGGELSE I

Neuengamme

Fredag den 4. december 1964 foretog senator Weiss på Hamborgs vegne grundstensnedlæggelsen til monumentet over de døde fra koncentrationslejren Neuengamme. Byggearbejdet er nu langt fremskredet. Den høje stele er ført op i 23 meters højde og skal være endnu 4 meter højere. Tværmuren er bygget. Den lange mur er påbegyndt. Bygningerne, som nu fremtræder støbt i jernbeton, vil blive beklædt med lysegrå granitplader.

I højtideligheden deltog repræsentanter for senat og Bürgerschaft, den danske, den belgiske og den franske generalkonsul, samt repræsentanter for Amicale internationale de Neuengamme og for fællesudvalget for de forfulgte i Hamborg. Talere var for Hamborg senator Weiss, for de forfulgte hr. Hofmann og for Amicalen vor kammerat Dolidier, Frankrig.

Lejrlægens sidste rapport nedlagt i blykasse

Derefter lagde senator Weiss i en blykasse følgende dokumenter: En erklæring fra Amicalen, en erklæring fra de forfulgtes organisation, en fotografisk kopi af lejrlægens sidste beretning, en kopi af nogle sider af dødebogen og et luftfoto af lejren, optaget under krigen.

Kapslen blev tilloddet og nedmuret i et kammer i foden af stelen.

Presse og radio var til stede, og Hamborgbladene bragte omtale og billeder.

Vejret var snefog. Det var en skuffelse, men gav på den anden side deltagere lejlighed til at tænke på de fanger, som, underernærede og dårligt klædte, med elendigt fodtøj, måtte arbejde ude eller stå til appel time efter time i den slags vejr på dette forblæste terræn.

Der er nu ingen vej tilbage. Vort monument er en kendsgerning! Men

der er endnu meget at gøre. For os bliver den største opgave gennem vor indsamling at skaffe penge til bronzeskulpturen, som skal være amicalernes gave til monumentet.

☆

Om eftermiddagen mødtes Amicalens repræsentanter med repræsentanter for de forfulgtes organisationer i Hamborg, d'hr. Hofmann og Blankenfeld, i de lokaler, som disse organisationers fællesudvalg har til rådighed i socialministeriet. Som dansk medlem af den internationale monumentkomité landsforeningens formand, Grome Nielsen, med Damgaard som sekretær og tolk.

Dette møde blev fortsat lørdag formiddag. Lørdag eftermiddag holdt Amicalens repræsentanter et internt medlemsmøde, og søndag formiddag blev holdt et afsluttende fællesmøde, navnlig for at drøfte indholdet af monumentets hovedindskrift. Fredag aften var der arrangeret en fælles-spisning på restaurant Schmidt, Hamborg-Teufelsbrück, ved Elben.

Senatet i Hamborg påtager sig vedligeholdelsen som statsmonument

På moderne fremkom en række oplysninger: Det gamle monument vil blive flyttet til krematoriepladsen og forsynet med en plade. Hamborg by opfører for egen regning det nye monument, incl. nationernes sten og indskrifterne, anlægger og beplanter arealet og plejer og vedligeholder hele anlægget som statsmonument. Parken vil blive passet og renholdt af alumnerne på ungdomsfængslet. Den internationale Amicale skænker broncestatuen af den liggende muselmand. Denne, som bliver ca. 3 m stor, vil snart være støbt og skal først udstilles i Paris, inden den i juli vil være i Hamborg. Indvielsen af hele monumentet vil kunne ske i oktober 1965, muligvis september.

Højtideligheden overværet af repræsentanter fra Hamborg senat, 3 generalkonsuler og fangekammerater fra flere lande.

Nationernes sten vil blive af lys granit, 125×80 cm. De skal ligge i græsset langs med den lange mur og være så tykke, at de netop rager op over græsset. Indskrifterne omfatter kun nationernes navne, i hvert folks eget sprog, og disse betegnelser er nu fastlagt.

Om udekommandoernes betegnelser, som skal anbringes på det høje tårn, opnåedes principiel enighed. En endelig liste skal nu udarbejdes og forelægges senatet.

Teksten til hovedindskriften, som skal stå på den lange mur, hvor man kommer ind i anlægget over en bro, blev vedtaget på fransk. Den skal nu udarbejdes på tysk og forelægges senatet. Den nævner, at 106.000 fanger passerede lejren, 55.000 døde her eller i udekommandoerne.

14 slags valuta!

Indsamlingsbøssen på Frihedsmu-

450 mindesmærker i Danmark om frihedskampens ofre

600 spejdere har landet over gennemført en registrering

KØBENHAVN. Først nu — henved 20 år efter afslutningen af den anden verdenskrig — véd man nogenlunde, hvor mange mindesmærker der findes i Danmark for frihedskampens ofre. Tallet anslås til at være omkring 450.

Godt 600 spejdere har i de sidste tre-fire måneder registreret, opmålt og fotograferet sådanne mindesmærker.

Arbejdet er næsten afsluttet. Endnu mangler „dækning“ af Bornholm og en del af København.

Indtil nu er man nået op til 429 mindesmærker. Heraf ligger 85 i København, 112 i det øvrige Sjælland samt på Lolland-Falster med flere øer, 49 i det fynske område og 183 i det jyske.

I Sønderborg og omegn findes alene 25 sådanne mindesmærker.

Spejderne har taget ikke færre end ca. 2.000 fotografier.

Denne registrering af mindesmærker er blevet iværksat af „Frihedskampens Veteraner“ med støtte af frihedsfonden. Det er meningen, at der skal udgives en bog med billeder af mindesmærkerne og med oplysninger om de begivenheder, der ligger bag dem. Bogen vil blive redigeret og skrevet af cand. mag. Ib Damgaard Petersen, København.

seet er blevet tømt, da man på baggrund af indbruddet for nylig ikke fandt det rådeligt at have den righoldige glasflaske stående fremme længere. Den indeholdt mønter og sedler fra 14 lande til en samlet værdi af ca. 1700 kr.

Iøvrigt ruller indsamlingen videre. Der er bl.a. sket henvendelse til samtlige kommuner og til fagforbundene. Vi nævner: Københavns kommune 5000,—. LO 2000,—, Kriminalpolitiforeningen 1000,—, Dansk Politiforbund 2500,—, Ribe Lægeförening 200,—, „en moder“ 1000,—.

Hver dag risler en jævn strøm ind på giro 205.

GROME NIELSEN.

Bidrag til monumentet kan sendes til: Indsamlingen til Neuengamme-monumentet, giro 205.

Munkebo sogneråd har bevilget 50 kr. til Neuengamme-indsamlingen.

Registreringen er blevet foretaget af medlemmer af det danske spejderkorps — og nærmere betegnet: af de 18—23-årige spejdere, som kalder sig rovere. De er blevet ledet i arbejdet af medlem af roverledelsen, ingeniør Hans Jacob Williamsen, Gentofte.

Der er tale om mindesmærker for omkomne frihedskæmpere og søfolk, for danske soldater, som faldt enten i Danmark eller i allieret tjeneste, for danske kvinder og mænd, som blev deporteret af tyskerne, og for allierede militære, f. eks. flyvere, som mistede livet i Danmark. Men der er også tale om mindesmærker for clearingdræbte og for danske, der mistede livet ved bombardementer, gadeterror eller eksplosioner.

Hertil kommer mindesmærker, der ikke udtrykkeligt nævner navne — mindesmærker, som symboliserer frihedskampen.

6.256 danske statsborgere blev ofre for krigshandlinger under den anden verdenskrig — enten i Danmark eller ude i verden.

Af disse var der 776 frihedskæmpere, som faldt i kamp i Danmark, eller som blev henrettet af tyskerne — ca. 1900 søfarende mistede livet.

Gestapofangerne

JULEHØJTIDELIGHED I MINDELUNDEN

Mange overværede landsforeningen Gestapofangeres smukke juletradition

Juleaftensdag er det. I Mindelunden i Ryvangen. Decembredagens korte lys viger for tusmørket, skriver Lyngby-Tårnbæk-Bladet. Da tændes der lys på de mange grave, hvor hjemmeværnsmænd og lotter står med tændte fakler, og spejderne lægger blomster.

— Som faklerne og de tændte lys på gravene lyser op i mørket, således var der for mange år siden lysende punkter. Det var de blinkende lommelygter, der om natten ledte de engelske fly ind over det mørklagte Danmark til de hemmelige modtagerpladser, udtalte direktør Jens Lillelund. Det var i en tid, hvor sabotage-drønene lød ud over landet. De, der døde, betalte den gæld, vi havde stiftet, fordi vi levede på kredit over for nazismen.

Man følte dybden i det „Fadervor“, der blev bedt, og da „Guds fred med dem, der døde“, sunget af Studenter-sangerne, lød ud i decembermørknin-gen, hvilede der en ganske egen stemning over Mindelunden.

Med „Altid frejdig, når du går“ sang vi, der var til stede, julen ind.

Besøg hos Nato

Sjællandsafdelingen holder sit første møde i dette år torsdag den 18. februar kl. 20 i Admiral Gjeddes Gård, hvor grosserer *Egil Barfod* vil vise lysbilleder fra og fortælle om *et besøg i NATO's vigtigste forsvarsanlæg i Nordamerika: baser i Canada, Cape Kennedy, Pentagon, centralen for overvågning af Atlanterhavet og andre steder. Fra samtalerne med de amerikanske generaler og andre højere officerer vil vi få et godt indtryk af, hvad man på denne side af Atlanterhavet gør for at sikre også Danmark mod et fjendtligt angreb.*

Det næste møde i Sjællandsafdelingen finder sted den 18. marts.

DET NYE ÅR HAR TO STORE MINDEDAGE

Landsforeningen sender de bedste nytårønsker til alle gamle fanger. Det kommende år vil være rigt på mindedage af både sørgelig og glædelig karakter. 25-årsdagen den 9. april og 20-års dagen den 4.—5. maj, der nok har prentet sig ind i hukommelsen på de, der har oplevet dem. Vi bliver stadig færre. Hvert år må vi sige et sidste farvel til mange af vore gode kammerater fra den begivenhedsfyldte tid fra 1940—45. Lad os derfor håbe på et stadig bedre samarbejde til løsning af de opgaver, der nu engang tilkommer os og vor generation. Landsforeningen Gestapofangerne indbyder derfor enhver fangeklub og fangeforening til et fælles arbejde, og vi håber, at så mange gamle fangekammerater som muligt vil tilslutte sig og hjælpe os i vort arbejde med at oplyse ungdommen om diktaturets forhold.

Skriv til landsformanden, lektor Jørgen Barfod, Ved Fortunen 10 A, Lyngby, eller næstformanden, arki-

tekt Ove Ch. Lembcke, Storegade 3, Randers.

Bøger

Nicholas Montsarrat:

„Smith og Jones hopper af“.

Det Schönbergske Forlag, 1964.

158 sider, kr. 14,75.

Man husker forfatteren for hans store succes med krigsbogen om konvojtjenesten „Havet sletter alle spor“, en succes, som det ikke lykkedes at følge op med nogle få efterfølgende bøger.

Her lader det imidlertid til, at forfatteren har fundet sit gamle greb og et højaktuelt stof. Et let gennemskueligt forsøg på sløring vildleder ikke læseren. Smith og Jones er Burgess og Maclean, hvis afhopning i sin tid vakte verdensomspændende opsigt. De blev et meget udnyttet propagandanummer for Sovjet. Nu prøver forfatteren at følge deres videnskæbne.

Bogens beretter er en mand fra sikkerhedstjenesten, som bliver affærens syndebuk. Han har tidligere været underofficer, og han har som vore egne faste underofficerer i svundne tider ordet i sin magt og kan få tingene til at glide, som de skal.

Det aktuelle åbenbarer sig allerede i 1. kapitel, der handler om kartoteker, deres nødvendighed og nytte. At man så ikke lægger sig de deri indeholdte oplysninger tilstrækkeligt på sinde, får katastrofale følger.

Den skrappe indledning fortsætter sig om en bidende vittig afsløring af udenrigstjenesten, som også andre forfattere har ladet lægge ryg og rygte til, f. eks. i „Operation Cicero“, „Vor mand i Havana“, „Den tavse amerikaner“ for blot at nævne nogle enkelte.

Man kan have ondt af de diplomater, som bliver sat på poster, som de ikke egner sig til. Men mest medlidenhed får man med sikkerhedstjenestens folk, som skal holde styr på den brogede — for ikke at sige blak-

AKTIESELSKABET

THISTED BRYGHUS

LANDBOSPAREKASSEN

THISTED

JAGD

MANUFAKTUR
TRICOTAGE
THISTED

AKTIESELSKABET

P. O. POULSEN

THISTED

MORSLANDS FOLKEBANK A/S

AKTIESELSKABET

SKARREHAGE MOLERVÆRK

NYKØBING MORS

NYKØBING M. OG OMEGNS

SPAREKASSE-FORENING

DRAGSBÆK MALTFABRIK

THISTED

INGENIØRFIRMAET
MOGENS BALSLEV
RÅDGIV. CIVILINGENIØRER
MARTINSVEJ 8 - KBH. V.

E. OLESEN & SØNNER
ARN. NIELSENS BOULEVARD 66
HVIDOVRE

KR. DREYER
AUT. ELEKTRO-INSTALLATØR
DRONNING OLGASVEJ 21
FASAN 7919

DANSK BIOGRAFREKLAME A/S
GOTHERSGADE 175, K.

VILMER
LEGETØJ
KALUNDBORG

RYDE SAVVÆRK

SPARE- OG LAANEKASSEN
FØR BOGENSE OG OMEGN

A/S FRITS DUUS
FREDERICIA

MUNCH CHRISTENSENS
BOGHANDEL
VEJLE

BAGER- OG KONDITORARBEJDERNES FORBUND
& ARBEJDSLØSHEDSKASSE
STØVNÆS ALLE 1 - KØBENHAVN NV.

STØBERI- SPECIAL- OG MASKINFABRIK-
ARBEJDERNES FORBUND
PILEALLE 27 - KØBENHAVN F.

NORDLUNDE'S BOGTRYKKERI AKTS.
VÆRKSTEDSVEJ 4 - VALBY

HINDSGAUL
EXCLUSIVE MANNEQUINS
HOVEDKONTOR OG UDSILLINGER: LÆDERSTRÆDE 7-9
TELF. C. 5898

EUROPÆISKE
VARE- & REJSEGODSFORSIKRING A/S

AKTIESELSKABET
ROSKILDE BANK

A/S CARL RASMUSSEN
ISENKRAM
KALUNDBORG - TELF. 1000

HARBOES BRYGGERI A/S
SKÆLSKØR

kede — flok og rage kastanierne ud af ilden, når ulykken er sket.

Som sagt er bogen aktuel og vel-skreven, og den er mere end almindelig underholdning — også noget at tænke over i den verden, vi lever i.

O. I. LETH.

☆

DERFOR SIGER MAN „HUN“ OM ET SKIB

Hvorfor siger man „hun“ om et skib? spørger „Tidsskrift for Redningsvæsen“. Bladet giver selv svaret. Det er fordi, det — ligesom kvinden bør have en mand til at styre sig,
— ligesom kvinden ofte tager magten fra manden,
— ligesom kvinden ikke tåler overlast,
— ligesom kvinden ikke kan klare pynten uden mandens hjælp,
— ligesom kvinden skifter navn, når det skifter ejer,
— kan synke lige så dybt som kvinden,
— kan være skyld i mænds undergang,
— koster mere at vedligeholde skroget, end ejeren synes om.
— skal pyntes op, før det går på fart,
— vugger i al slags vejr.

☆

DER ER ALTID NOGET I VEJEN MED CHEFEN

Hvis han er venlig, er han for familiær.
Hvis han er alvorlig, er han et surt opstød.
Hvis han går i kirke, er han en hykler.
Hvis han ikke gør det, er han en hedning.
Hvis han drikker, er han en sut.
Hvis han ikke gør det, er han en hængemule.
Snakker han med alle, er han et sludrechatol.
Gør han det ikke, er han en mumie.
Hvis han vil have regler overholdt, er han en Per-nittengryn.
Hvis han ikke vil have det, er han sløset.
Hvis han holder opsyn, er han en spion.
Hvis han ikke gør det, er han ligegyldig.

☆

Bekymrer han sig om den, bliver han snart tosset.
Han må have tålmodighed som en engel.
Være tykudet som en flodhest.
Snu som en ræv.
Modig som en løve.
Blind som en muldvarp.
Tavs som graven.
Kort sagt. Han må vide alt, se alt, intet sige; men klare alt.

(Dansk toldtidende).

☆

PRÆSIDENTENS 11 BUD

De forenede Staters tredje præsident, Thomas Jefferson, var en meget klog og klarttænkende mand. Hans mange skrifter bevares som klenodier. Det er 200 år siden, han levede, men endnu i dag bruger man citater fra hans skrifter, blandt andet „aldrig“-reglerne:

1. Opsæt aldrig til i morgen, hvad du kan gøre i dag.

2. Besvær aldrig en anden med, hvad du selv kan gøre.
3. Brug aldrig dine penge, før du har dem; med andre ord — gør aldrig gæld.
4. Køb aldrig noget, fordi det er billigt.
5. Vær aldrig hovmodig, det kan let blive dyrt for dig.
6. Tro aldrig, at du har spist for lidt. flere mennesker dør af velværd end af sult.
7. Sjusk aldrig med et arbejde. Det, som udføres med glæde, trætter ikke og er aldrig kedeligt.
8. Vær ikke bekymret for noget, som måske aldrig sker, i ni af ti tilfælde har du bekymret dig forgæves.
9. Tæl til ti, hvis du er oprevet — og til hundrede, hvis du er vred — før du svarer.
10. Tving dig selv til at se alt fra den gode side, så besejrer du både dig selv og dine modstandere.
11. Skriv blot vrede breve, hvis du trænger til det. Men send dem aldrig. Sov på det til næste dag — og brænd så brevet!

☆ ☆ ☆ Hende derhjemme

Det er vist en kendsgerning, at hende derhjemme ikke endnu har haft ordet. Kvinder og mænd har skrevet om oplevelser her og under deportationen; men hende, der gik derhjemme i angst og spænding, har man ikke tidligere læst om.

Vi bringer i dette nummer syvende afsnit af en fortsat skildring, skrevet af en kvinde, hvis mand pludselig forsvandt for hende.

VII.

Det blev en mærkelig jul. Juleaften fik Svend og Tove alligevel ikke sabotørerne til juletræ. Thor blev ved at sende illegale breve ud af fængslet, og han var fortvivlet, kunne de se.

„Svend og Tove må forlade villaen ude i skoven,“ stod der i dem alle. „Tyskerne er på sporet.“

Og endelig brød de op, og Inga fulgte med dem, hun turde ikke være i sin lejlighed.

De kørte ud til en villa i Bagsværd, som modstandsbevægelsen havde stillet til deres rådighed. Det frøs 14 grader, og der var hundekoldt i lejligheden. Svend og Inga forsøgte at få ild i det våde brændsel, der lå stablet op bagved kakkellovnen, og Tove forsøgte at få lidt bund i det uordentlige køkken, hvor alt svømmede.

Det så ud, som om der havde boet svin i den store og ret elegante lejlighed.

Kammeraternes Hjælpefond

er de raske kammeraters hilsen

til de syge

Mærkaterne fra Kammeraternes

Hjælpefond kan fås gennem kontoret,

St. Kannekestræde 10. K.

Giro 780

De forrige beboere måtte være brudt op i stor hast. Gryder og kasseroller var snavsede, så det næsten var umuligt at se bunden i dem.

En gulvspand med snavset vand stod i een af stuerne. Strømper lå dynget op på et bord i soveværelset, og en pyjamas lå slængt hen på lofttrappen.

Ost og gamle madrester stod og mugnede i spisekammeret.

Inga og Tove indså, at det ville vare mindst otte dage at komme til bunds i alt griseriet, så lejligheden blev beboelig og appetitlig at bo i.

De små tvillinger løb rundt i over-tøjet og frøs forfærdeligt.

Svend havde nu to gange tømt kakkellovnen og fyret op igen, uden at det lykkedes at få ild på. Han så fortvivlet på sine små drenge. Tom frøs og gav sig til at tudbrøle, og da Sam så det, stolprede han hen til sin tvillingbroder og slog kærligt sine

AALHOLM & BREMERSVOLD GODSKONTOR
PR. NYSTED

VESTJYSK TRÆLASTHANDEL
VARDE
HAAKON HUNØE og
AAEG PEDERSEN

DEN SELVEJENDE INSTITUTION
ASK HØJSKOLE
PR. MALLING

HAMMERUM HERREDS
SPARE- OG LAANEKASSE
IKAST AFDELING

LUNDGAARD TEGLVÆRK
STOHOLM JYLL.

HØJSLEV
TEGLVÆRKER A/S
HØJSLEV ST.

L. HEDEGAARD
AUTOFORRETNING
HOLSTEBRO
TELF. HOLSTEBRO 514

M. COLSTRUP's
JERNFORRETNING A/S
HOLSTEBRO

SØHOLT GODS
PR. BURSØ

KRØLULDSFABRIKEN „ANGORA“
ODDER

ODDER BARNEVOGNSFABRIK

A/S PAP & TRÆMASSEFABRIKKERNE
KLOSTER MØLLE & VILHOLT
KLOSTER MØLLE PR. SKANDERBORG

AKTIESELSKABET
RY MØBLER
RY ST. - TELF. 192

RY KONFEKTIONSFABRIK
AKTIESELSKAB

A/S RY MØLLES FABRIKER

AKTIESELSKABET
DURUP POLSTERFABRIK

små arme om hans hals. Da det ikke hjalp, kyssede han Tom lige midt i hans våde ansigt, så rettede han sig op og så forventningsfuld på ham.

Men Sam frøs, og han vedblev at tudbrøle.

Endnu engang forsøgte Tom at spille trøster, og med et komisk, ulykkeligt ansigt vendte han sig mod sin far: „Sam fyser“, sagde han, og så brast det for ham også ved at se på Sams bedrøvelighed og sin egen uformåenhed, og han stemte op og brølede endnu højere end Sam, for at holde ham med selskab.

Svend havde siddet og set på den lille rørende scene og smilede trods al bedrøveligheden.

Han trak dem hen til sig og tog dem begge på skødet og kælede for dem, og i dette øjeblik tog han sin beslutning, han måtte opgive sit illegale arbejde og overlade det til andre at føre det videre.

For de små væsener og for Toves skyld måtte han leve videre. Og for Thors skyld måtte han rejse.

Han kaldte på Inga og Tove, der tappert masede ude i køkkenet og sagde: „Dette her nytter ikke, her kan vi ikke bo.“ De holdt rådslagning og bestemte sig til at få fat i en bil og køre ud til Ivars far og mor.

Det var en forfrossen og forkommen familie, der en time senere holdt for døren til Ivars barndomshjem.

„Her kommer Sam og Tom og beder om husly“, sagde Inga, da hun med de små drenge ved hånden ringede på gadedøren. „De har ingen steder at være“, føjede hun til, da hendes moster løftede dem op til sig.

Det blev en mærkelig jul. Moster Ellen havde gruet for juleaften. Hendes eneste dreng var skudt af tyskerne og lå deroppe på kirkegården, og nu skulle de for første gang, siden Ivar var blevet født, holde jul uden ham. Og så gik det helt anderledes. Det blev moster Ellens travleste jul. Hun bagte småkager, hun købte legetøj til tvillingerne, og hun havde så travlt med at gøre det godt for dem allesammen og skabe jul for dem, og imedens forberedte Svend deres afrejse til Sverige.

— — —
„Forstår du, hvor han bliver af?“

sagde Tove til Inga. „Han lovede at komme så snart, han kunne.“

„Han kommer nok“, beroligede moster Ellen dem.

Men togene kom og stadig ingen Svend. Tove gik over på stationen hver time; hun havde været der kl. 5 - 6 - 7, og hendes nervøsitet steg for hver gang.

„Nu går jeg derover igen kl. 8“, sagde hun, „og er han så ikke med, tager jeg med det tog, der går til København 5 minutter senere. Jeg må se at finde ud af, om der er hændt ham noget.“

„Hvad skulle han derind efter?“ spurgte Inga.

„Han havde lovet at hjælpe med at flytte et våbenlager“, svarede Tove.

De så på hinanden. „Er der sket noget, ved Birger nok besked. De plejer at følges ad to og to.“

Inga gik alvorligt op og ned ad gulvet, da Tove var gået. Hun hørte, da toget brusede ind på stationen, og så på uret. 5 minutter kunne det vel vare at gå det lille stykke.

Da der var gået 10 minutter, forstod hun, at heller ikke denne gang var han med, og nu var Tove nok taget ind for at lede efter ham.

Så var Svend nok fanget og flytningen opdaget.

Hvad ville der nu ske med Thor?

Hun bebrejdede sig selv, at hun ikke havde taget mere håndfast på tingene og havde fået Svend og Tove til at rejse med det samme.

Det var synd for Thor dette her. Han havde jo advaret dem utallige gange.

Mon Thor og Svend blev henrettet? Hun gik ind i gæsteværelset og stod lidt og så på de to sovende tvillinger. Skulle de vokse op uden deres gode far. Længe stod hun der.

„Kommer du ikke ind?“ Det var hendes onkel, der kiggede ind ad døren for at se efter, hvad hun tog sig for.

Hun gik med ham ind i stuen og begyndte igen at gå rastløs op og ned ad gulvet.

Et par timer gik. Inga var nu helt sikker på, at Svend var fanget. Det lignede ham ikke at blive borte, når han havde lovet at komme så hurtigt som muligt.

I hvert tilfælde kunne han da rin-

ge, hvis der var forhindringer, og det trak ud.

Klokken var nu lidt over ti.

En skarp ringen lød igennem huset. Inga stormede ud i entreen og lukkede op. Der stod Svend. Hun fo'r ham om halsen og græd og råbte: „Svend, hvor har du dog været!“

Forvirret og forskrækket så han på sin søster og de to ældre, der var illet til.

Så fo'r en tanke igennem hans hjerne. „Hvor er Tove?“ spurgte han.

„Hun er taget ind til København for at lede efter dig. Hvor har du været?“

Han åndede lettet op.

„Jeg tror næsten, det er på tide, at vi kommer bort“, sagde han, „for nu går vi næsten og passer på hinanden.“

„Åh, bare du ville“, sagde Inga inderligt.

„Jeg har talt med dem i dag“, svarede han, „og de lovede, at der skulle blive plads til os om et par uger.“

„Der er så mange, der står på ventelisten, som må over først“, forklarede han.

„To uger“, hviskede Inga, „I kan ikke blive ved at være skjult her i to uger. Tyskerne har også her deres agenter; men hvorfor kommer du så sent?“

Han fortalte, at det var trukket ud, før der var fri bane til deres forehavende, og bagefter havde de været til overretssagfører Axel Høyers protestmøde mod sabotører.

Inga så forfærdet på ham. „Er du tosset, Svend“, udbrød hun.

Han lo. „Vi blev visiteret af 25 tyske soldater, inden vi gik ind“, fortalte han.

„Hele salen var spækket med sabotører, og vi brølede — Hør — på de rigtige steder.“

Inga smilede, „I er alt for forvovne, Svend. Sikken en fangst, tyskerne kunne have gjort, hvis de havde arresteret jer alle sammen.“

Svend lo hjerteligt.

„Ja, havde de gjort det, havde de knækket ryggen på de danske sabotører; vi var temmelig mange til antisabotørmødet.“

Da lød igen en skarp ringen, og Inga løb ud i entreen og lukkede op.

AAGE ØRUM

RAADGIV. INGENIØR
F.R.I.
HOLSTEBRO

P. L. KVISTGAARD

GULD - SØLV - URE - OPTIK
HOLSTEBRO

A/S SKIVE

MARKFRØKONTOR

JENS FOGH A/S

SKIVE 2100

SKIVE ANDELS-

KREATUREKSPORTFORENING

AKTIESELSKABET

MORSØ BANK

NYKØBING MORS

NYKØBING

NYE TØMMERHANDEL A/S
NYKØBING MORS

NYKØBING

JERN OG STAAL

NYKØBING MORS

A/S KULKOMPAGNIET

THISTED

AKSEL SKOV

ARKITEKT M.A.A.

BOLIGMINISTERIETS KONSULENT

GERTRUD RASK VEJ 7

AARHUS N.

LUNDGAARDS EKSPORTSLAGTERI A/S

HOLSTEBRO

FRØAVLSCENTRET HUNSBALLE A/S

HOLSTEBRO

AAGE SELCHAUS JERNFORRETNING A/S

SKIVE

SKIVE DISKONTOBANK

AKTIESELSKAB

JUNGS BOGHANDEL

STEPHAN AGGER

SKIVE

AKTIESELSKABET

LANDBOBANKEN I SKIVE

SALLING BANK

GRØNBJERG TEGLVÆRK

Det var Tove. Hele hendes person udtrykte en frygtelig angst. „Han er kommet,“ skyndte Inga sig at sige. Tove røg ind i stuen og hen i favnen på Svend, hun græd og lo på én gang. Svend viskede noget bort fra øjet og knugede hende ind til sig.

Pludselig holdt hun ham ud fra sig og ruskede ham inderligt. „Ligner det noget at blive borte og lade os gå her i angst og uvished.“

Han dukkede sig i komisk rædsel og værgede for sig, som om han ventede en lussing. „Ja, du har fortjent den,“ sagde hun, og bedre blev det ikke, da hun hørte om hans deltagelse i protestmødet mod sabotører. Hun blev rædselsslagen og vekslede et blik med Inga.

Få dage efter flyttede de ud i et lille skovfogedhus, der lå et kvarters gang fra deres tidligere hjem; medens Inga blev boende hos sin onkel og tante nogle dage endnu.

☆

Næste pakkedag ringede Inga til fru Berg for at aftale et møde med hende, efter at pakkerne var afleverede.

Måske kunne fru Berg fortælle noget, som Inga ikke vidste. Det viste sig imidlertid til Ingas store forundring, at Berg var kommet hjem i juledagene; men fru Berg sagde, at når hun havde været ude med sine pakker i fængslet, skulle hun bare tage helt ud med S-toget og besøge dem. De ville også gerne hilse på hende, og det lovede Inga.

Klokken var to, da Inga tog til fængslet med sin pakke; men det blev aften og helt mørkt, inden hun nåede ind i fængslet og fik den afleveret.

I flere timer havde hun stået i køen og ventet, medens det ene hold efter det andet blev lukket ind og ud.

Det frøs mange grader, og hun var frygtelig forfrossen og medtaget, da hun endelig nåede ud af fængslet med Thors snavsetøj i kufferten.

Hun skyndte sig over til S-toget for at tage ud til Bergs privathjem.

Da S-toget nåede Nordhavn, blev der meddelt i højtaleren, at der var sket et brud på linien, og at toget ville blive en halv time forsinket.

Inga skyndte sig op til telefonen for at ringe til Berg om forsinkelsen

og forebygge, at han gik til Svane-mølle station, hvor han havde lovet at hente hende.

Medens hun stod ved telefonen, blev hun dårlig. Det var længe siden, hun havde spist, og den forfærdelige kulde, hun hele eftermiddagen havde været udsat for, gik hende til marv og ben.

Hun bad ham undskylde, at hun ikke kom og aftalte, at hun i stedet for måtte træffe ham på hans fabrik dagen efter, og derefter skyndte hun sig hjem og gik i seng.

Den varme seng og nattesøvnen styrkede hende, og hun følte sig bedre tilpas, og straks, da hun var kommet op, tog hun ud til Bergs fabrik for at være der til den aftalte tid.

Hun glædede sig til at se den mand, der havde delt så meget med Thor.

Det er underligt, tænkte hun, at to mænd, der aldrig før har set hinanden, nu slutter et venskab for livet, fordi de ad underlige veje er blevet ført sammen.

Hun lukkede porten op; men studerede forbavset. — Lige inden for stod et lille træskur, og her sad en mand, der standsede hende: „Hvorhen, lille frøken?“ Hun så uvilligt på ham. „Jeg skal ind på fabrikken og tale med juniorchefen,“ sagde hun og ville gå videre.

„Hov, hov“, råbte han efter hende. „De må først have en passerseddel.“

Hun så forundret på ham, dette her lignede forbavsende Dagmarhus.

„Deres navn,“ spurgte manden forretningsmæssigt. „Ellen Sten,“ digtede hun lige på stedet. „Og De ønsker at tale med juniorchefen?“ fortsatte han.

Han udfyldte sedlen og rakte den over til hende og viste, hvilken vej hun skulle gå for at træffe ham.

Oppe på første sal blev hun igen standset og udspurgt, og derefter blev hun vist ind i en slags venteværelse. Inga havde aldrig før været udsat for så mange formaliteter for at få lov til at tale med en dansk mand. Vel et kvarter sad hun og ventede, så gik døren op, og en ung, spinkel herre gik hen imod hende og præsenterede sig som fabrikant Berg.

Inga så nysgerrigt på ham. Nå, sådan så han ud; hun havde forestillet sig ham lidt anderledes.

Han bød hende ind i et stort, flot kontor og placerede hende lige overfor skrivebordet.

„De vil nok lade være med at telefonere til mig oftere,“ sagde han i en brydsk tone. Inga så bestyrtet på ham. Det var heller ikke den tone, hun havde ventet at høre fra Thors ven; men inden hun fik svaret, føjede han forklarende til: „Jeg har talt med den mand, der aflyttede telefonen.“

Inga så ulykkelig ud. „Jeg har vel ikke forårsaget ulemper for Dem?“ spurgte hun.

Han vinkede afværgende med hånden. „Nej, slet ikke, men De forstår for en anden gangs skyld.“

Inga lovede, at det aldrig skulle ske mere.

„Hvor er Svend?“ Tonen var ikke venlig. Inga stivnede, men svarede ikke.

Han følte, at han havde skræmt hende og tilføjede lidt mere dæmpet: „Hvorfor er han ikke rejst til Sverige? Det er synd for Thor.“

„Jeg har gjort, hvad jeg har kunnet for at få ham til at rejse, og han har også lovet det nu.“

„Jamen, hvor fanden er han?“ spurgte han igen.

Det gav et sæt i Inga. Dette her stemte ikke med det billede, hun havde dannet sig af ham gennem Thors breve, en bedende mand, der delte alt med Thor.

Den mand, der sad over for hende, var en bandende mand.

„Er det muligt, at jeg kan komme til at tale med Svend?“ spurgte han igen, „jeg vil prøve på at få ham til at rejse så hurtigt som muligt for Thors skyld.“

„Jeg har jo sagt, at han rejser snart,“ sagde hun; hun så ingen som helst grund til Bergs forhørs metode.

„Er han her i København?“ vedblev Berg.

Inga sad og overvejede. „Nej“, sagde hun kort.

„Hvor er han så?“ spurgte han ligeud.

„Det kan være ligegyldigt,“ mente Inga, „bare han rejser.“

Berg forstod, at på den måde kom

han ingen vegne. Han slog nu om. „Forstår De ikke, fru Thorsen, at jeg bare vil hjælpe Dem. De må prøve på at få Deres broder med heren, så jeg kan overbevise ham om, hvor nødvendigt det er for Thor, at han rejser.

„Jeg skal prøve,“ lovede Inga.

De talte lidt om Thor og om muligheden af at få ham fri. Og da Inga endelig brød op, foreslog Berg, at hun og Svend kom igen om fire dage.

(Fortsættes).

Dagbogsblade

15/12.

INTET I AUSCHWITZ ER FORANDRET SIDEN 1945

Den 53-årige tidligere SS-læge Franz Bernhard Lucas vendte i dag tilbage til åstedet for de forbrydelser, han sammen med 19 andre står anklaget for i retten i Frankfurt — den berymtede nazi-koncentrationslejr Auschwitz.

Lucas er den eneste af de anklagede, der har indvilliget i at følge med et større opbud af retsrepræsentanter, forsvarere og anklagere på en fire dages tur til Auschwitz i Polen.

I de kommende tre dage skal selskabet se de nøgne cementvægge i gaskamrene, krematorierne og de åbne ovne, hvor ofrene blev brændt, og de sygelukafer, hvor mange blev dræbt ved indsprøjtninger af gift.

Man skal også besøge forhørslokalerne, hvor jøder blev pisket ihjel, og de lagerum, hvor der stadig ligger høje stabler af kunstige lemmer, parykker, sko og andre ejendele, som vogterne i lejren tog fra deres ofre og gemte til senere anvendelse.

Intet i lejren er forandret fra den frygtelige tid, da den var skueplads for fire millioner menneskers død — den største samlede menneskeudryddelse i historien — for den polske stat har ønsket at bevare den for steds som et tavst, talende vidnesbyrd om historiens største forbrydelse.

Dr. Lucas nervøs

Franz Lucas forekom ifølge det tyske telegrambureau tydeligt nervøs, da han på en jernbanerampe, hvorfra hundredtusinder af intetanende mennesker trådte det første skridt ind i døden, i dag fortalte om modtagelserne.

Han drejede hele tiden sin hat i hånden og svarede undvigende på spørgsmål.

En trykkende stilhed bredte sig, da retsudsendingene og den anklagede stod foran gaskamrene og krematorierne i underlejren Birkenau.

Efter rundgangen erklærede anklageren, Hans Grossmann, at besøget var af stor vigtighed for bevisførelsen i retten.

„Selv om man på forhånd nok har beskæftiget sig med disse spørgsmål, er det alligevel en rystende oplevelse,“ sagde han.

15/12.

NEDSKYDNINGERNE VED „DØDENS MUR“ BLEV SET

AUSCHWITZ. Udsigten fra et lille loftsvindue i koncentrationslejren Auschwitz kan blive af afgørende betydning for udfaldet af den proces, der i over et år er blevet ført mod 20 tidligere vagter og funktionærer fra den nazistiske udryddelseslejr.

Det lykkedes i dag ved undersøgelser på stedet anklagerne at vise, at det var muligt for lejrens fanger at iagttage nedskydningerne ved „dødens mur“, når de så ud af et lille loftsvindue 180 meter borte. Denne opdagelse kan komme til at udgøre et vigtigt led i materialet mod tre af de anklagede i processen — Wilhelm Boger, der fik tilnavnet „Auschwitz' djævel“, samt Hans Stark og Klaus Delewski.

— Alt kunne ses klart (fra det lille loftsvindue), og ansigter, der allerede var kendte, kunne let genkendes, udtalte anklageren John Grossmann og tilføjede: — Boger, Stark og Delewski var så velkendte i lejren, at ingen behøvede at se på deres ansigter for at genkende dem.

Nogle af de vigtigste vidneudsagn mod Boger og flere andre er blevet fremsat af tidligere fanger, der under henrettelser i Auschwitz kikkede ud gennem loftsvinduet.

Bogers forsvarer, Hans Shallock, erklærede over for en journalist, at „det hele drejer sig om, hvorvidt man kan genkende ansigter. Det ville have været umuligt at genkende hans (Bogers) ansigt på den afstand, men nogen kan have prøvet at identificere folk på deres bevægelser“.

Shallock udtalte, at han i Auschwitz' omegn og i den nær ved liggende storby Krakow er ved at blive kendt som forsvareren for „Auschwitz' djævel“. Han tilføjede, at det havde forbavset ham, at polakkerne på trods heraf havde behandlet ham høfligt.

Den vesttyske juridiske delegations besøg i Auschwitz er enestående, fordi det er første gang, at en vesttysk domstol har ført retssag på polsk jord. Delegationen, der indledte sine undersøgelser i går, ledes af meddommer Walter Hotz, og består foruden af anklagerne også af forsvarere, embedsmænd ved retten i Frankfurt samt af en enkelt anklaget, den tidligere lejlige, dr. Franz Bernhard Lucas.

18/12.

NOVAK DØMT

WIEN. Den 51-årige tidligere SS-kaptajn, Franz Novak, blev ved en ret i Wien i dag

idømt otte års fængsel for at have medvirket ved transporten af jøder til nazistiske udryddelseslejr.

Retten dom blev afsagt med et flertal på fem mod tre. Novak blev enstemmigt frifundet for tiltalen for meddelagtighed i mordet på tusinder af jøder.

Novak havde under hele retssagen hævdet, at han ikke vidste, hvilken skæbne de jøder gik ind til, som sendtes fra Ungarn til Auschwitz, og til hvilke han skaffede transport.

I dommen indgår, at Novak to dage hvert år skal faste og tilbringe nætterne på en hård seng.

På mandag indledes i Wien behandlingen af en ny krigsforbryderproces, idet den tidligere SS-oberstløjtnant, Erich Rajakowitch, som har været arresteret siden april i fjor, bliver sat under tiltale. Han menes at have været en af Adolf Eichmanns juridiske lovgivere.

4/1.

SØLVHØJ-TALE FOR EN TYSK MODSTANDSMAND

Sølvhøj: Naboskabet er ikke en fjendtlig barriere.

LÜBECK. „Det tysk-danske naboskab må ikke betragtes som en fjendtlig barriere, men som en frugtbringende mulighed,“ erklærede kulturminister Hans Sølvhøj i dag i en tale ved en mindehøjtidelighed for den tyske modstandsmænd Julius Leber i Lübeck. — Leber, der var født i Alsace i 1891, var i mange år redaktør for et socialdemokratisk dagblad i Lübeck og medlem af den tyske rigsdag. Han blev i januar 1945 henrettet af nazisterne.

— Vi i Danmark nærer den største beundring og ærefrygt for den tyske modstandsbevægelse og for dr. Julius Leber, sagde Sølvhøj. Vi kan se tilbage på en roligere udvikling — udviklingen i Tyskland har været springende og har været præget af uhyggelige tilbageslag. Vi er i dag samlet for at mindes et offer for det alvorligste af disse tilbageslag, sagde kulturministeren. Før Sølvhøj talte Berlins overborgmester, Willy Brandt. Han erklærede, at Tysklands enhed kunne have været reddet, hvis attentatet mod Hitler i 1944 var lykkedes.